WWF
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh: (09) 7740 100
Faksi: (09) 7740 2139
www.wwf.fi, www.panda.org

for a living planet®

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

10.1.2019

Viite: **MmV asiantuntijapyyntö 19.12.2018, HE 263/2018 vp**
ASIA: **WWF:n asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi riistavahinkolain muuttamisesta**

WWF kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

WWF keskittyy lausunnossaan vain suurpetojen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen todentamiseen ja korvaamiseen liittyviin esityksen kohtiin: 9§ (suurpedon aiheuttaman vahingon korvauksen määrä), 15§ (poikkeuksellisen suuret porovahingot) ja 23§ (vahingosta ilmoittaminen).

Esityksen mukaan suurpetojen aiheuttamat viljelys-, eläin- ja irtaimistovahingot, mukaan lukien koiravahingot, korvattaisiin täysimääräisenä kuten henkilövahingot. Poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettavaa erityistä korvausta (ns. Lex Halla -korvaus eli riistavahinkolain 15§) koskeva pykälä kumottaisiin. Lisäksi porovahinkojen todennettavuutta parannettaisiin säätämällä velvollisuudesta valokuvata ja merkitä vahinkopaikka maastoon sekä ilmoittaa vahinkopaikan koordinaatit.

Suurpedoista ahma aiheuttaa eniten porovahinkoja. On hyvin tärkeää, että ahman ja muiden suurpetojen aiheuttamat tappiot porotaloudelle korvataan oikeudenmukaisesti. Toisaalta on jo pidempään ollut myös viitteitä siitä, että petovahinkojen korvausjärjestelmää on käytetty väärin, jolloin suurpedot ovat joutuneet syntipukeiksi.

On syytä myös huomata, että liikenne tappaa poroja lähes yhtä paljon kuin mitä korvataan suurpetojen tappamina. Suurpetojen tappamiksi ilmoitettiin vuonna 2017 yhteensä 5258 poroa (2,7% eloporojen yhteismäärästä), ja auton tai junan alle jääneitä poroja oli yhteensä 4665 (2,4% eloporojen määrästä).

Korkeiksi kasvaneiden petovahinkokorvausten takia maa- ja metsätalousministeriö on sallinut kahtena peräkkäisenä talvena erittäin uhanalaisen ahman metsästyksen poikkeusluvin poronhoitoalueella, ja on esittänyt yhtä suurta poikkeuslupakiintiötä myös kuluvalle talvelle. Lupia on myönnetty jopa Natura 2000 -alueille, joiden perustelajina ahma on. WWF on vastustanut poikkeuslupien myöntämistä ahmalle, kunnes poronhoitoalueen kannan voidaan osoittaa olevan selkeästi elpymässä nykyisestä erittäin uhanalaisesta asemastaan.

Vuonna 2013 valmistuneesta kansallisen suurpetopolitiikan kehittämisarvioinnista[1] käy ilmi, että ”*… todetut ahmavahingot eivät seuraa ahmojen määrää. ... On siis mahdollista, että ahmoja on huomattavasti enemmän kuin havainnointimenetelmin voidaan todentaa. Toinen vaihtoehto on se, että ahman tappamiksi hyväksytään sellaisia poroja, jotka ovat kuolleet muusta syystä*.”

WWF on toistuvasti muistuttanut, että **on viitteitä siitä, että nykyistä petovahinkojen korvausjärjestelmää käytetään väärin, jolloin ahma ja muut suurpedot joutuvat syntipukeiksi vahingoista, joita ne eivät ole aiheuttaneet**. Ns. Lex Halla -korvaus eli poikkeuksellisen suuresta porovahingosta maksettava erityinen korvaus (= normaali porovahinkokorvaus kaksikertaisena, eli poron käypä arvo kolminkertaisena) on

[1] Ruralia-instituutti 2014: Kansallisen suurpetopolitiikan kehittämisarviointi https://helda.helsinki.fi/handle/10138/228377

houkutellut väärinkäytöksiin[2], kuten hallituksen esityksen perusteluissakin kerrotaan. Viime vuosina suurimmat yhdelle poron omistajalle yhtenä vuotena maksetut petovahinkokorvaukset ovat olleet jopa yli 150 000 euroa.

Porovahinkoja tutkittiin laajasti poronhoitoalueen pohjoisosan paliskunnissa vuosina 2008–2016. Tämän maa- ja metsätalousministeriön rahoittaman tutkimuksen loppuraportin mukaan tutkimusjaksolla yhdessätoista ”pahimmassa ahmapaliskunnassa” runsaat 15 000 poroa ilmoitettiin suurpetojen, ja niistä useimmin ahman, tappamaksi. Esityksen taustamuistioissa viitataan tämän tutkimuksen tuloksiin petovahinkojen ilmoittamiseen ja todentamiseen liittyneiden viiveiden ja ongelmien osalta, mutta ei kerrota, että saman tutkimuksen mukaan suurpedon tappamiksi ilmoituksista poroista noin seitsemän prosenttia tarkastettiin maastossa, ja **tarkastetuista tapauksista lähes kolmannesta ei hyväksytty petovahingoiksi**[3].

Saman tutkimuksen mukaan osa suurpetojen tappamiksi ilmoitetuista poroista oli heikkokuntoisia tai jopa sillä tavoin palautumattomasti nälkiintyneitä, että niiden kuolemia ei voitu pitää petojen aiheuttamana lisäkuolleisuutena. Tutkimuksen johtopäätösten mukaan poromääriin ja laidunten kuntoon pitää kiinnittää enemmän huomiota. Yhtenä ratkaisuna tähän **WWF on esittänyt, että petovahinkokorvauksia maksettaisiin vain niihin paliskuntiin, joissa ei ylitetä asetuksen mukaista suurinta sallittua poromäärää**.

Toinen tapa tarkastella asiaa on verrata pohjoismaisissa tutkimuksissa todettua ahman vuodessa tappamien porojen määrää ilmoitettujen vahinkojen määrään. Lähetinseurantaan perustuvassa tutkimuksessa ahman on Skandinaviassa todettu tappavan noin 22 poroa vuodessa. Poronhoitoalueen ahmakanta oli edellä mainitun tutkimuksen teon aikana Metsähallituksen ja LUKE:n arvion mukaan noin 100 yksilöä. Tämän kokoinen ahmakanta tappaa siis biologisen tutkimuksen mukaan noin 2200 poroa vuodessa, kun esimerkiksi vuonna 2017 ahman tappamiksi ilmoitettiin yli 3100 poroa.

Toisin sanoen ahman biologisessa tutkimuksessa todetun porontappojen määrän ja ahman tappamiksi ilmoitettujen vahinkotapausten määrän välillä on karkeasti ottaen samansuuruinen ero, kuin mikä osa vahinkoilmoituksista todettiin hylättäviksi edellä mainitussa poronhoitoalueen pohjoisosan paliskunnissa vuosina 2008–2016 tehdyssä tutkimuksessa. Lisäksi on otettava huomioon, että ahman tappamista poroista merkittävä osa on lähetinseurantaan perustuvan tutkimuksen mukaan vasoja kesäkuukausina, kun taas ilmoitetut ja korvatut porovahingot painottuvat voimakkaasti talvikuukausille.

Käsivarren paliskunnassa, joka on vuodesta 2013 alkaen kuulunut ns. Lex Halla -korvauksen piiriin, ja jossa on pitkään ollut poroja yli suurimman sallitun määrän, on Metsähallituksen ja LUKE:n arvion mukaan noin 15 ahmaa. Alueen ahmakanta ei ole Metsähallituksen arvion mukaan muuttunut suuntaan eikä toiseen viime aikoina. Samaan aikaan Skandinavian (Norjan, Ruotsin ja pohjoisimman Suomen) yhteinen tunturiahmakanta on taantunut[4]. Käsivarren paliskunnan alueelta on Lex Halla -korvauksen voimassa olon aikana ilmoitettu keskimäärin noin 670 ahman tappamaa poroa eli noin 45 poroa yhtä ahmaa kohti vuodessa. Tämä ylittää jopa kaksinkertaisesti sen, mitä ahman on Pohjoismaissa keskimäärin todettu vuodessa tappavan.

---

[2] Vihreä lanka 1.11.2017: Petokorvauksia käytetään väärin: Poronvasoja ostetaan pohjoisesta ja syötetään pedoille idässä https://www.vihrealanka.fi/uutiset-kotimaa/petokorvauksia-k%C3%A4ytet%C3%A4%C3%A4n-v%C3%A4%C3%A4rin-poronvasoja-ostetaan-pohjoisesta-ja-sy%C3%B6tet%C3%A4%C3%A4n

3 YLE 16.12.2016 http://yle.fi/uutiset/3-9356964

[4] Brøseth, H., Eklund, A., Höglund, L. & Tovmo, M. 2016. Bestandsovervåking av jerv i 2016. Inventering av järv 2016. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia. Beståndsstatus för stora rovdjur i Skandinavien. 3-2016. 30 s. Trondheim og Grimsö, Oktober 2016.

WWF:n mielestä porovahinkojen osalta esitetyt muutokset riistavahinkolakiin (9§ ja 23§ muutokset sekä 15§ kumoaminen) ovat kannatettavia ja perusteltuja, vaikka ne eivät vielä ratkaisekaan poroelinkeinon ja suurpetojen suojelun välistä ristiriitaa.

WWF on toistuvasti esittänyt, että **tärkein toimenpide ahman ja poronhoidon yhteensovittamisessa olisi siirtyä reviiripohjaiseen, ahman onnistuneiden pesintöjen määrän perusteella paliskunnalle maksettavaan porovahinkojen korvaukseen**. Maakotkan kohdalla näin toimitaan jo. Maakotkan esimerkki osoittaa, että reviiripohjaisen korvausjärjestelmän myötä lajiin kohdistuva vaino on käytännössä loppunut ja asenteet maakotkaa kohtaan ovat muuttuneet positiiviseen suuntaan. Ruotsissa siirryttiin reviiripohjaiseen ahman aiheuttamien porovahinkojen korvaukseen jo 1990-luvulla, ja sen jälkeen Ruotsin poronhoitoalueen ahmakanta on kasvanut merkittävästi[5].

WWF Suomi

Jari Luukkonen
suojelujohtaja

Petteri Tolvanen
ohjelmapäällikkö

[5] Persson, J., Rauset, G. R. and Chapron, G. (2015): Paying for an Endangered Predator Leads to Population Recovery. CONSERVATION LETTERS, 8: 345–350. doi:10.1111/conl.12171